

לעילוי נשמת
שלום בן משה

המשנה עם מפרשים, מסודרים ומנוקדים
The Mishnah with Commentaries, Vowelized and Organized

כלים
פרק א'

וּטְמֵא מֵת - אָדָם שֶׁנִּטְמָא בְּמֵת. אֲבָל כָּלִים שֶׁנִּגְעוּ בְּמֵת הֵן כְּמֵת עֲצָמוֹ, וְהַנוֹגֵעַ בָּהֶן נֶעֱשֶׂה אֵב הַטּוֹמְאָה. וְכָלִים שֶׁנִּגְעוּ בְּאָדָם שֶׁנִּטְמָא בְּמֵת, אוֹ בְּאָדָם שֶׁנִּגְעַת בְּכָלִים שֶׁנִּגְעוּ בְּמֵת, הֵווּ אֵב הַטּוֹמְאָה, וּטְמֵאִים טּוֹמְאֵת שְׂבֻעָה כְּאָדָם, כְּדֹתָנָן פֶּרֶק קָמָא דְאֶהְלוֹת. אֲבָל כָּלִי חָרָס וְאוֹכְלִים וּמִשְׁקִים שֶׁנִּגְעוּ בְּמֵת אֵין נֶעֱשִׂים אֵב הַטּוֹמְאָה. וְדוֹקָא יִשְׂרָאֵל נֶעֱשֶׂה אֵב הַטּוֹמְאָה כְּשֶׁנִּגְעַת בְּמֵת, אֲבָל לֹא נִכְרִי. וְכֵן נִפְלַ שְׁנוּלַד בֵּין שְׁמוֹנָה אֵינוֹ מִקְבֵּל טּוֹמְאָה אִם נִגַּע בְּמֵת.

וּמִצְוֹרַע בֵּימֵי סְפָרוֹ - מִצְוֹרַע שֶׁהוֹחֵלֵט בְּאֶחָד מִן הַנִּגְעִים וְנִתְרַפָּא, וְהוֹכָשֵׁר בְּצַפְרִים וְעֵץ אֲרוֹז וְאֵזוֹב וְשֵׁנֵי תוֹלַעַת וְתַגְלַחַת, וְיָשֵׁב מִחוּץ לְאֶהְלוֹ שְׂבֻעַת יָמִים, וּבִשְׁמִינֵי מִבֵּיא קֶרְבָּנוֹתָיו. וְאוֹתָם שְׂבֻעַת יָמִים קְרוּיִין יְמֵי סְפָרוֹ, וּמִטְמֵא אָדָם, דְּנִאָמַר כִּיבוּס בְּגָדִים בֵּימֵי חִילוּטוֹ, וְנִאָמַר כִּיבוּס בְּגָדִים בֵּימֵי סְפָרוֹ - מַה לְהֵלֵךְ מִטְמֵא אָדָם, אִף כֹּאֵן מִטְמֵא אָדָם.

וּמִי חֲטָאת שְׂאִין בְּהֵם כְּדִי הִזְיָיָה - מִטְמֵאוֹ בְּמִגְעַת. וְאִם יֵשׁ בָּהֶן כְּדִי הִזְיָיָה, מִטְמֵאוֹ אִף בְּמִשְׂאָה, לְטְמֵא אָדָם לְטְמֵא בְּגָדִים. דְּכֹתִיב (במדבר י"ט כא) "וּמִזֶּה מִי הִנְדָּה יִכְבֵּס בְּגָדָיו, וְהַנוֹגֵעַ בְּמִי הִנְדָּה יִטְמָא עַד הָעֶרֶב", וְרַבּוֹתֵינוּ לְמַדּוֹ שֶׁהַמִּזֶּה טְהוֹר, וְלֹא בָּא הַכְּתוּב אֶלָּא לִיתֵן שִׁיעוּר לְנוֹשָׂא, שְׂצָרִיף שִׁיְהִיָּה בּוֹ כְּדִי הִזְאָה. וְחֵלֵק הַכְּתוּב בֵּין מִים לְמִים, לומר לָךְ מִים שִׁישׁ בָּהֶן כְּדִי הִזְיָיָה מִטְמֵאִים אָדָם לְטְמֵא בְּגָדִים, וְשְׂאִין בָּהֶן כְּדִי הִזְיָיָה מִטְמֵאִים אָדָם לְטְמֵא אוֹכְלִים וּמִשְׁקִין, וְלֹא לְטְמֵא בְּגָדִים.

הָרִי אֵלוֹ מִטְמֵאִין אָדָם וְכָלִים בְּמִגְעַת, וְכָלִי חָרָס בְּאוֹר, וְאֵינָם מִטְמֵאִין בְּמִשְׂאָה.

כלים
פרק א'

אָבוֹת הַטּוֹמְאוֹת: הַשְּׂרָץ, וְשִׁכְבַת זָרַע, וּטְמֵא מֵת, וְהַמִּצְוֹרַע בֵּימֵי סְפָרוֹ, וּמִי חֲטָאת שְׂאִין בְּהֵם כְּדִי הִזְיָיָה.

הַשְּׂרָץ - שְׁמוֹנָה שְׂרָצִים הַכְּתוּבִים בְּפָרָשַׁת וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי (ויקרא י"א כט) "הַחֹלֵד וְהַעֲכָבֵר וְהַצֵּב לְמִינֵהוּ, וְהָאֲנָקָה וְהַכַּחַס וְהַלְטָאָה וְהַחֹמוֹט וְהַתְּנַשְׁמֵת", הֵן אָבוֹת הַטּוֹמְאוֹת לְטְמֵא אָדָם וְכָלִים הַנוֹגְעִים בָּהֶם בְּמוֹתָם.

וְשִׁיעוּרָן לְטְמֵא בְּכַעֲדָשָׁה, שֶׁפֶן הַחֹמוֹט תַּחֲלִילַת בְּרִיתוֹ בְּכַעֲדָשָׁה. אֲבָל הָאֲכָרִים אֵין לָהֶם שִׁיעוּר - אֶפִּילוֹ פְּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה מִן הַשְּׂרָץ מִטְמֵאִין.

וְדוֹקָא כְּשֶׁהוּא לַח הַשְּׂרָץ מִטְמֵא, וְאֵינוֹ מִטְמֵא יָבֵשׁ, דְּכֹתִיב (ויקרא י"א לב) "וְכָל אֲשֶׁר יְפוּל עָלָיו מִמֶּה בְּמוֹתָם" - כְּעֵין מוֹתָם.

וְשִׁכְבַת זָרַע - דוֹקָא שִׁכְבַת זָרַע דִּישְׂרָאֵל וְגָדוּל, אֲבָל דְּנִכְרֵי אֵינָה מִטְמֵאָה אֶפִּילוֹ מִדְּרַבָּנָן, דְּקָרִיו שֶׁל נִכְרֵי טְהוֹר גְּמוּר. וְכֵן שִׁכְבַת זָרַע שֶׁל קָטָן נִמְי לֹא מִטְמֵאָה, דְּכֹתִיב (ויקרא ט"ו טז) "וְאִישׁ כִּי תִצֵּא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע" - "אִישׁ", וְלֹא קָטָן פְּחוֹת מִכֵּן תִּשַׁע שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד, דְּאֵין בִּיאָתוֹ בִּיאָה.

וְשִׁיעוּרָה לְרוּאָה, בְּמִשְׁהוֹ, אֶפִּילוֹ כְּעֵין חֹדֵל. וְלַנוֹגֵעַ, בְּכַעֲדָשָׁה. וְדוֹקָא שִׁכְבַת זָרַע לַחָה מִטְמֵאָה, דְּכֹתִיב "שִׁכְבַת זָרַע" - בְּרִאוּיָה לְהִזְרִיעַ.

וּמִדְּלֵא קַחֲשִׁיב תִּנָּא דִּדָּן בַּעַל קָרִי בְּהַדִּי אָבוֹת הַטּוֹמְאוֹת, שְׁמַע מִינָה דְּאֵינוֹ אֶלָּא רֵאשׁוֹן לְטּוֹמְאָה, וְהָכִי תִנָּן בְּסוּף מִסְכַּת זְבִים (פרק ה' משנה יא) "בַּעַל קָרִי כְּמִגְעַת שְׂרָץ" - דְּלֵא הָוִי אֶלָּא רֵאשׁוֹן.

כלים פרק א'

וְכָלִי חָרָס בְּאוֹרֵי - כְּשֶׁנִּפְלְהָ טוֹמְאָה בְּאוֹרֵי כְּלֵי חָרָס, בֵּין נִגְעָה בְּכָלִי בֵּין לֹא נִגְעָה, נִטְמָא הַכְּלִי. וְאִם נִגְעָה הַטוֹמְאָה בְּכָלִי מִבְּחוּץ, לֹא נִטְמָא בְּנִינְיָהּ זוּ, דְּכֹתִיב (ויקרא י"א לג) "וְכָל כְּלֵי חָרָשׁ אֲשֶׁר יִפּוֹל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ, כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא" – מִתּוֹכוֹ נִטְמָא, וְאִינוּ נִטְמָא מֵאֲחוּרָיו.

וְאִינָם מִטְמְאִין בְּמִשְׁאָא - דְּכָל הַנֶּהָר אֲבוֹת הַטוֹמְאוֹת דְּחִשְׁבִי הֵכָא כְּתִיב בְּהוּ "הַנוֹגֵעַ", וְלֹא כְּתִיב בְּהוּ "הַנוֹשֵׂא".



בג לַמַּעֲלָה מֵהֶם נִבְּיֵלָה, וּמִי חֲטָאת שִׁישׁ בְּהֶם כְּדֵי הַזְּיִיָה, שְׁהֶם מִטְמְאִין אֶת הָאָדָם בְּמִשְׁאָא לְטַמְא בְּגָדִים בְּמַגַּע, וְחֲשׁוּכֵי בְּגָדִים בְּמַגַּע.

מִטְמְאִים אֶת הָאָדָם בְּמִשְׁאָא - מִשְׁהַגְּבִיָה אַחַד מֵהֶן, בֵּין בְּיָדוֹ בֵּין שְׁהַגְּבִיָהוּ חֲבִירוֹ עַל כְּתִיפּוֹ. וְאִפִּילוּ שְׁלֹא נִגַּע הוּא בַטּוֹמְאָה, אוֹ שְׁהִיָתָה הַטּוֹמְאָה קְשׁוּרָה בְּחֶבֶל וְהַגְּבִיָה הַטּוֹמְאָה עַל יָדֵי הַחֶבֶל, כִּינֵן שְׁהִנְיַע כּוֹכֵד הַדְּבָר הַטְּמָא בְּעַצְמוֹ, נִטְמָא הָאָדָם טוֹמְאָת מִשְׁאָא לְטַמְא בְּגָדִים שְׁעָלָיו, אוֹ כֹּל בְּגָדִים וְכָלִים שְׁהוּא נוֹגַע בְּהֶן, חוּץ מִכְּלֵי חָרָס, כֹּל זְמַן שְׁהַטּוֹמְאָה עַל גְּבִיּוֹ.

אֲבָל לְאַחַר שֶׁפָּרַשׁ מִן הַטּוֹמְאָה אִינוּ מִטְמָא כְּלִים בְּנִינְיָהּ, לְפִי שְׁהַנוֹשֵׂא אֶת הַטּוֹמְאָה, לְאַחַר שֶׁפָּרַשׁ מִמֶּנָּה אִינוּ אֵלָא רֵאשׁוֹן לְטוֹמְאָה, וְאִין כְּלִים מְקַבְּלִים טוֹמְאָה אֵלָא מֵאֵב הַטּוֹמְאָה. וְאִפִּילוּ בְּזִמְנָן שְׁהוּא נוֹשֵׂא אֶת הַטּוֹמְאָה, אִינוּ מִטְמָא אָדָם וְכָלִי חָרָס, אֵלָא שְׁאָר כְּלִים בְּלַבָּד.

וְאִין לָךְ טַמְא טוֹמְאָת מִשְׁאָא אֵלָא הָאָדָם בְּלַבָּד, וְלֹא כְּלִים וְלֹא אוֹכְלִים וּמִשְׁקִים. שְׁאִם הָיוּ כְּלִים רַבִּים זֶה עַל גַּב זֶה, וְנִבְּיֵלָה אוֹ מִי נִדָּה בְּכָלִי הָעֲלִיּוֹן, לֹא נִטְמָאוּ הַכְּלִים הַתַּחְתּוֹנִים בְּמִשְׁאָא כֹּל זְמַן שְׁלֹא נִגְעוּ בְּנִבְּיֵלָה אוֹ בְּמִי הַנֶּהָדָה. וְכֵן אוֹכְלִים וּמִשְׁקִים אִין טַמְאִים טוֹמְאָת מִשְׁאָא דְּגַבֵּי טוֹמְאָת מִשְׁאָא כְּתִיב "לְכֶם", וְדַרְשִׁינָן: לְכֶם הֵם מִטְמְאִים בְּמִשְׁאָא, וְאִין מִטְמְאִים לֹא כְּלִים וְלֹא אוֹכְלִים וּמִשְׁקִים בְּמִשְׁאָא.

וְכִשְׁם שְׁהַנְּבִילָה מִטְמְאָה בְּמִשְׁאָא, כִּךְ מִטְמְאָה בְּהִיסָט, שְׁהִיסָט מִמֵּין מִשְׁאָא הוּא. כְּגוֹן שְׁהִיָה עֵץ מוּנָח בְּרֵאשׁ הָאֵילָן אוֹ בְּרֵאשׁ הַכּוֹתֵל, וְנִבְּיֵלָה בְּקִצָּה אַחַד שֶׁל הָעֵץ, וְכֹא אָדָם וְהַכְּרִיעַ בְּקִצָּה

כלים פרק א'

הַשְּׁנַי - כִּינֵן שְׁהַגְּבִיָה הַקֶּצֶה שָׁבוּ הַנְּבִילָה מִחֲמַת הַכְּרַעְתּוֹ, נִטְמָא טוֹמְאָת הִיסָט, דְּהוּי כְּנוֹשֵׂא.

וְחֲשׁוּכֵי בְּגָדִים בְּמַגַּע - כְּלוֹמַר: מְנוּעִים הַבְּגָדִים מִטּוֹמְאָה אִי אֵיכָא מַגַּע בְּלֹא מִשְׁאָא. שְׁהַנוֹגֵעַ בְּנִבְּיֵלָה אוֹ בְּמִי הַנֶּהָדָה וְאִינוּ נוֹשֵׂאִם, אִינוּ מִטְמָא אִפִּילוּ בְּגָדִים שְׁעָלָיו, כְּדְכֹתִיב (ויקרא י"א כד) "הַנוֹגֵעַ בְּנִבְּלָתָם יִטְמָא עַד הָעָרֵב", וְלֹא נִזְכָּר שָׁם כִּיבוֹס בְּגָדִים. וּבְמִי הַנֶּהָדָה נְמִי כְּתִיב (במדבר י"ט כב) "וְהַנֶּפֶשׁ הַנוֹגַעַת תִּטְמָא עַד הָעָרֵב".

"חֲשׁוּכֵי" לְשׁוֹן מְנִיעָה, כְּמוֹ (בראשית כ"ב יב) "וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת בְּנֵךְ".



בג לַמַּעֲלָה מֵהֶן בּוֹעֵל נִדָּה, שְׁהוּא מִטְמָא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן פְּעָלִיוֹן.

לַמַּעֲלָה מֵהֶן בּוֹעֵל נִדָּה - כְּתִיב בֵּיה (ויקרא ט"ו כד) "וַתְּהִי נִדְתָּה עָלָיו" – לְמַדְנּוּ שְׁהוּא מִטְמָא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב כְּנִדָּה, וְכְתִיב בְּתַרְיָה: "וְכָל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא", וְאִין צָרִיךְ לִזְכֹּר, אֵלָא לְפָרוּשֵׁי "וַתְּהִי נִדְתָּה עָלָיו" דְּרִישָׁא אַתָּא, וְהֵכִי קְאָמַר:

הָאִי "וַתְּהִי נִדְתָּה עָלָיו" שְׁאֲמַרְתִּי לָךְ, לֹא אֲמַרְתִּי אֵלָא לְעִנְיָן שְׁהִיָה אֵב הַטּוֹמְאָה כְּנִדָּה – מָה הָאִי מִטְמְאָה אָדָם וְכָלִי חָרָס, אִף הוּא מִטְמָא אָדָם וְכָלִי חָרָס. אֲבָל לְעִשׂוֹת מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב – כֹּל אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא הוּא, וְלֹא יִטְמָא אָדָם וְכָלִים כְּמִשְׁכָּב הַנֶּהָדָה שְׁמִטְמָא אָדָם וְכָלִים, אֵלָא דִּין רֵאשׁוֹן לְטוֹמְאָה יֵשׁ לוֹ, שְׁמִטְמָא אוֹכְלִים וּמִשְׁקִין בְּלַבָּד.

שְׁהוּא מִטְמָא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן פְּעָלִיוֹן - כְּלוֹמַר: מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן שֶׁל בּוֹעֵל נִדָּה כְּעֲלִיוֹנוֹ שֶׁל זָב – מָה עֲלִיוֹנוֹ שֶׁל זָב, הֵינּוּ כְּלִים שְׁעָל גְּבִי הַזָּב, כְּגוֹן עֶשֶׂר מִצְעוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, וְכוּלָן עַל גְּבִי הַזָּב, בֵּין שְׁנִנְיָה בְּהֶן הַזָּב בֵּין שְׁלֹא נִגַּע, טַמְאִין וּמִטְמְאִין אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין אֲבָל לֹא אָדָם וְכָלִים, אִף תַּחְתּוֹנוֹ שֶׁל בּוֹעֵל נִדָּה, דְּהִינּוּ הַמִּצְעוֹת שְׁתַּחְתּוּיָו, מִטְמְאִין אוֹכְלִים וּמִשְׁקִין וְלֹא אָדָם וְכָלִים. דְּאִילוּ תַּחְתּוֹנוֹ שֶׁל זָב וְזָבָה וְנִדָּה וְיוֹלְדָתָהּ, אִפִּילוּ עֶשֶׂר מִצְעוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ

כלים
פרק א'

למעלה מן המשכב, הזב, שהזב עושה משכב, ואין משכב עושה משכב.

ואין משכב עושה משכב - דכתיב (ויקרא ט"ו ד) "כל המשכב אשר ישכב עליו הזב טמא" - זב עושה משכב, ואין משכב עושה משכב, והילכך אם נגע משכב הזב בכלים, אינם אלא ראשון לטומאה. נמצא זב למעלה ממשכב.



והיה למעלה מן הזב, זבה, שהיא מטמאה את בועלה.

שהיא מטמאה את בועלה - טומאת שבעה. דגבי נדה כתיב (ויקרא ט"ו כד) "ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים", וכתיב נמי גבי זבה (ויקרא ט"ו כה) "כימי נדתה תהיה טמאה היא", ודרשינן: "תהיה טמאה" - לרבות את בועלה, "היא" - היא מטמאה את בועלה, ואין הזב מטמא את מה שבוועל טומאת שבעה, אלא טומאת מגע ומשא.

למעלה מן הזבה, מצורע, שהוא מטמא בביאה.

למעלה מן הזבה מצורע - דמצורע עושה משכב ומושב כזבה, וחרמור ממנה, שהוא מטמא בביאה - כשבא אל הבית טמא כל מה שבבית, ואף על פי שלא נגע, דכתיב (ויקרא י"ג מו) "מחוץ למחנה מושבו" - מלמד שמושב טמא.

מפאן אמרו: מצורע שיושב פחת האילן וטהור עובר, נטמא הטהור. ואם טהור יושב פחת האילן ומצורע עובר, לא נטמא הטהור. וכן בפגד המנוגע ובאבן המנוגעת.

ודוקא מצורע בימי חילוטו, אבל בימי ספרו, דהיינו לאחר תגלחת וצפרים, אינו מטמא בביאה, ואינו מטמא במשכב ומושב.

למעלה מן המצורע, עצם כשעורה, שהוא מטמא טומאת שבעה.

למעלה מן המצורע עצם כשעורה שהוא מטמא טומאת שבעה - דכתיב (במדבר ל"א כד) "וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם" -

כלים
פרק א'

ואחד מן הטמאין הללו בעליון, כולן שתחתיו טמאין ומטמאין אדם וכלים.

למעלה מהן זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו, ודם הנדה, שהן מטמאין במגע ובמשא.

למעלה מהן זובו של זב וכו' - משום דהנף דחשיב ואזיל מטמאין בכל שהן במגע ובמשא, ובוועל נדה אין מטמא עד שישא את כולו, משום הכי קתני למעלה מהן, כלומר: דהנף דחשיב הן למעלה מבוועל נדה, לפי שהן מטמאין בכל שהן, מה שאין כן בבוועל נדה.

שהם מטמאין במגע ובמשא - ששנה מגען למשאן, דבין במגע בין במשא מטמאין אדם לטמא בגדים וכלים, חוץ מאדם וכלי חרס.

למעלה מהן מרכב, שהוא מטמא תחת אבן מסמא.

מרכב - התפוס של אוכף קרוי מרכב. שהאוכף עצמו שאדם רוכב עליו טמא משום מושב, והתפוס שלו טמא משום מרכב.

שהוא מטמא תחת אבן מסמא - אבן גדולה וכבידה, כדכתיב (דניאל ו' יח) "והיתית אבן חדא ושומת על פום גובא". ואם היתה אבן גדולה על גבי התפוס של מרכב והזב תופס בה, אף על פי שאין כבודו של זב ניכר על המרכב, נטמא התפוס שתחת האבן משום מרכב.

למעלה מן המרכב, משכב, ששנה מגעו למשא.

למעלה מן המרכב משכב - דבאבן מסמא מטמא משכב כמו מרכב, ועוד חמור ממנו דשנה מגעו למשא לטמא אדם לטמא בגדים. מגעו בהדיא כתיב ביה (ויקרא ט"ו ה) "ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו". ומשא, דלאחר שהזכיר הפתוב דין מגע המשכב ודין מגע של מרכב, נאמר: "והנושא אותם יכבס בגדיו", אלמא במשכב בין מגע בין משא טעונים כיבוס בגדים. אבל במרכב חלק הפתוב בין מגע למשא, דכתיב (ויקרא ט"ו ט) "וכל המרכב אשר ירפב עליו הזב יטמא", ואילו "יכבס בגדיו" לא כתיב.



כלים פרק א'

כפָּרְתָן, ומוֹתְרִין בַּתְרוּמָה.

חֲזַר לֵהְיוֹת טָבוֹל יוֹם, אָסוּר בַּקּוֹדֵשׁ וּבַתְרוּמָה וּמוֹתֵר בַּמַּעֲשֵׂר.

חֲזַר לֵהְיוֹת טָבוֹל יוֹם - טָמֵא שֶׁטָּבַל וְלֹא הִעֲרִיב שְׁמֵשׁוֹ.

אָסוּר בַּקּוֹדֵשׁ וּבַתְרוּמָה - וּפּוֹסֵל אוֹתָם אִם נִגַּע בָּהֶן.

חֲזַר לֵהְיוֹת בַּעַל קָרִי, אָסוּר בַּשְּׁלִשְׁתָּן.

חֲזַר לֵהְיוֹת בַּעַל קָרִי - שִׁיָּצָא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע וְלֹא טָבַל.

חֲזַר לֵהְיוֹת בּוֹעֵל נֹדֵה, מִטְּמֵא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן כְּעֵלְיוֹן.

חֲזַר לֵהְיוֹת בּוֹעֵל נֹדֵה - וְהָא דְלֹא תִּגְי חֲזַר לֵהְיוֹת טָמֵא מֵת שֶׁהוּא חֲמוֹר מִבַּעַל קָרִי - דְּטָמֵא מֵת אֵב הַטּוֹמְאָה וּבַעַל קָרִי אֵינוֹ אֵלָּא רֵאשׁוֹן, וְהִדְר לְהִגְי חֲזַר לֵהְיוֹת בּוֹעֵל נֹדֵה דְחֲמוֹר מִטְּמֵא מֵת - שֶׁמִּטְמֵא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן כְּעֵלְיוֹן, מִשׁוּם דְּהִנָּף עֲשֵׂר טוֹמְאוֹת פּוֹרְשׁוֹת מִן הָאָדָם, וְזוֹ טוֹמְאָת מַגַּע הִיא.

מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן כְּעֵלְיוֹן - מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן שֶׁל בּוֹעֵל נֹדֵה כְּעֵלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב - מֵה עֵלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב טָמֵא לְטָמֵא אוֹכְלִים וּמִשְׁקִין, אֲבָל לֹא אָדָם וְכֻלָּים, אִף תַּחְתּוֹנוֹ שֶׁל בּוֹעֵל נֹדֵה טָמֵא לְטָמֵא אוֹכְלִים וּמִשְׁקִין, לֹא אָדָם וְכֻלָּים.

חֲזַר לֵהְיוֹת זָב שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיוֹת, מִטְּמֵא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיד בִּיאַת מֵיָם תִּיָם, וּפְטוּר מִן הַקָּרְבָּן.

שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיוֹת מִטְּמֵא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב - וְצָרִיד לְסַפּוֹר שְׁבָעָה נְקִיָּים. דְּהִכִּי תִּנָּן פָּרֶק קָמָא דְּמַגִּילָה מִשְׁנֵה ג': "אֵין בֵּין זָב הַרְוָאָה שְׁתֵּי רְאִיוֹת לְזָב שֶׁרָאָה שְׁלֹשׁ רְאִיוֹת, אֵלָּא קָרְבָּן".

וְצָרִיד בִּיאַת מֵיָם תִּיָם - דְּכִתִּיב בְּזָב (ויקרא ט"ו ג') "וְרִחֵץ בְּשֵׁרוֹ בְּמֵי תִיָם". אֲבָל שֶׁאֵר כָּל הַטְּמֵאִים סָגִי לְהוֹ בְּמֵי מַקְנֵה.

רָאָה שְׁלֹשׁ, תִּיָב בַּקָּרְבָּן.

תִּיָב בַּקָּרְבָּן - הָאָמוֹר בְּפִרְשַׁת מִצְוַת גִּבֵי זָב. וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא הִבִּיא קָרְבָּן הִנֵּי מַחֲסֵר כִּפּוּרִים.



כלים פרק א'

כָּל הַטּוֹמְאוֹת שֶׁאַתָּם מִטְּמֵאִין בְּמֵת, לֹא יִהְיוּ פְּחוּתִים מִשְׁבָּעָה.

וְאִף עַל גַּב דְּמִצְוַת חֲמוֹר מַעֲצָם כְּשֶׁעוֹרָה, דְּמִצְוַת מִטְּמֵא כָּל אֲשֶׁר בְּאֵהָל כְּשָׁבָא אֵל הָאֵהָל, וְעַצָּם כְּשֶׁעוֹרָה אֵינוֹ מִטְּמֵא בְּאֵהָל, מִכָּל מְקוֹם בְּמַעֲלָה זֹו מִיָּהָא עַצָּם כְּשֶׁעוֹרָה חֲמוֹר - שֶׁמִּטְמֵא טוֹמְאָת שְׁבָעָה.

וְכֵן כָּל הַנִּי לְמַעֲלָה לְמַעֲלָה דְּחֻשִׁיב, לֹא וְלָכֵל מִלִּי קָאָמֵר דְּחֲמוֹר בְּשֵׁנֵי מִן הָרֵאשׁוֹן, דְּהִרְבָּה מִהֵן יֵשׁ שֵׁישׁ חוּמְרָא בְּרֵאשׁוֹן שְׁאִינָה בְּשֵׁנֵי, אֵלָּא לְאוֹתָהּ מַעֲלָה שֶׁהוּא מוֹנֵה בְּלִבְד קָאָמֵר שֶׁהִשְׁנֵי חֲמוֹר.

חֲמוֹר מִכּוּלָם, הַמֵּת, שֶׁהוּא מִטְּמֵא בְּאֵהָל, מֵה שְׁאִין כּוּלָם מִטְּמֵאִין.

חֲמוֹר מִכּוּלָם מֵת - יֵשׁ מִהֵן חֲמוֹרִים מֵמֵת, שְׁזָב וְזָבָה עוֹשִׂים מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וּמִטְּמֵאִין בְּאֵבָן מִסְמָא, וּמֵת אֵינוֹ עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וְאֵינוֹ מִטְּמֵא בְּאֵבָן מִסְמָא. וּמִכָּל מְקוֹם בְּמַעֲלָה זֹו מֵת חֲמוֹר מִכּוּלָן - שֶׁמִּטְמֵא בְּאֵהָל.

וּמֵה שֶׁמִּצְוַת מִטְּמֵא בְּבִיָּאָה, אֵין טוֹמְאָתוֹ כְּטוֹמְאָת אֵהָל, דְּאִם הִכְנִיס יָדוֹ לְבֵית הַמְּנוּגָע, טְהוֹר. וְאִפְּלִיּוֹ נִכְנַס כּוּלּוֹ חוּץ מִחֲטָמוֹ, טְהוֹר, דְּבִיָּאָה בְּמַקְצֵת לֹא שְׁמָה בִּיָּאָה. וְאִפְּלִיּוֹ מִחִיצָה מַצְלֵת בְּבֵית שֶׁהַמִּצְוַת שָׁם, כְּדָתָנָן בְּנִגְעִים סוּף פָּרֶק י"ג: "נִכְנַס לְבֵית הַכְּנֻסָּת עוֹשִׂים לוֹ מִחִיצָה גְבוּהָה עֲשֶׂרָה טְפָחִים, נִכְנַס רֵאשׁוֹן וְיוֹצֵא אַחֲרוֹן". וְכָל כֹּהֵא גִּוְנָא בְּמֵת מִטְּמֵא בְּאֵהָל.

אֵי נָמִי, יֵשׁ חִילוּק בֵּין מִצְוַת יוֹשֵׁב לְמִצְוַת עוֹבֵר כְּדִפְרִישְׁנָא לְעִיל, מֵה שְׁאִין כֵּן בְּמֵת.



ה עֲשֵׂר טוֹמְאוֹת פּוֹרְשׁוֹת מִן הָאָדָם:

עֲשֵׂר טוֹמְאוֹת פּוֹרְשׁוֹת מִן הָאָדָם - עֲשֵׂר מַעֲלוֹת זֹו לְמַעֲלָה מִזֹּו יֵשׁ בְּטוֹמְאוֹת הַפּוֹרְשׁוֹת מִן הָאָדָם.

מַחֲסֵר כִּפּוּרִים, אָסוּר בַּקּוֹדֵשׁ וּמוֹתֵר בַּתְרוּמָה וּבַמַּעֲשֵׂר.

מַחֲסֵר כִּפּוּרִים - כְּגוֹן מִצְוַת מוּחֶלֶט, וְזָב בַּעַל שְׁלֹשׁ רְאִיוֹת, וְזָבָה, וְיוֹלְדָת, שֶׁטָּבְלוּ וְהִעֲרִיב שְׁמֵשׁוֹ, אָסוּרִין לְאֲכוֹל קִדְשִׁים עַד שֶׁיִּבְיָאוּ

כלים פרק א'

במעלות של טומאות זו למעלה מזו, תנא נמי
הכא מעלות של קדושות זו למעלה מזו.

ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות. ומה
היא קדושתה? שמביאים ממנה העומר
והביכורים ושתי הלחם, מה שאין מביאים כן
מכל הארצות.

שמביאין ממנה העומר - דכתיב (ויקרא כ"ג י)
"וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר" -
"קצירה", ולא קציר חוצה לארץ.

והביכורים - דכתיב (דברים כ"ו ב) "ולקחת
מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך".

ושתי הלחם - דכתיב (ויקרא כ"ג יז)
"ממושבותיכם תביאו לחם".



ח עיירות המוקפות חומה מקודשות ממנה,
שמשלחים מתוכן את המצורעים, ומסבין
לתוכן מת עד שיירצו.

עיירות המוקפות חומה - מימות יהושע בן
נון. דבמצורע כתיב (ויקרא י"ג מו) "מחוץ למחנה
מושב"ו - חוץ למחנה ישראל, וכשכבש יהושע
את הארץ, קדש העיירות שהיו מוקפות חומה
במיו, שיהיו כמחנה ישראל להשתלח משם
מצורעים.

ומסבבים לתוכן מת - מותר לנשאו בעיר
ממקום למקום, עד מקום שיירצו טובי העיר
לקברו שם.

יצא, אין מחזירין אותו.

יצא - המת מן העיר.

אין מחזירים אותו - בעיר לקברו שם, ואפילו
רצו טובי העיר. דכיון דיצאה טומאה מן העיר,
אין מכניסין אותה בתוכה.



ח לפנים מן החומה מקודש מהם, שאוכלים
שם קדשים קלים ומעשר שני.

לפנים מן החומה - מחומת ירושלים.

שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני -
דכתיב (דברים י"ב ה) "ובאת שמה והבאתם שמה

כלים פרק א'

חזר להיות מצורע מוסגר, מטמא בביאה,
ופטור מן הפריעה ומן הפרימה, ומן התגלחת
ומן הצפרים. ואם היה מוחלט, תניב ככולן.

מצורע מוסגר - שמסגירו הפהן שבעת ימים
לראות אם יולדו בו סימני טומאה.

מטמא בביאה - אם בא אל הבית, נטמא כל
אשר בבית.

ופטור מן הפריעה ומן הפרימה - דלא
אמרה תורה "בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה
פרוע" אלא במצורע מוחלט.

ומן התגלחת ומן הצפרים - דמוחלט
שנתרפא מביא צפרים ומגלח את כל שערו,
ומוסגר לא.

פירש ממנו אבר שאין עליו בשר פראוי,
מטמא במגע ובמשא, ואינו מטמא באהל.

שאין עליו בשר פראוי - כדמפרש בספא,
כדי להעלות ארוכה.

מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל -
דבמגע כתיב (במדבר י"ט יח) "ועל הנוגע בעצם"
- משמע בין יש בו בשר פראוי, בין אין בו בשר
פראוי, ובטומאת אהל כתיב (במדבר י"ט טז) "או
בעצם אדם או בקבר" - ועצם אדם משמע עד
שיהיה בו בשר וגידים ועצמות.

ואם יש עליו בשר פראוי, מטמא במגע
ובמשא ובאהל.

שיעור בשר פראוי, כדי להעלות ארוכה. רבי
יהודה אומר: אם יש במקום אחד כדי להקיפו
בחוט ערב, יש בו להעלות ארוכה.

במקום אחד כדי להקיפו בחוט ערב - שאם
תתוף הבשר שעל האבר לחוטים שיש בעבין
כחוט ערב, שהוא יותר עב מחוט השתי
כפלים, ויהיה בהן כדי להקיף את האבר, בידוע
דכהכי הוא מעלה ארוכה. ואין הלכה כרבי
יהודה.



ח עשר קדושות הן:

עשר קדושות הן - אידי דאיירי לעיל



כלים
פרק א'

וגו", וכתוב (דברים י"ב יז) "לא תוכל לאכול בשעריך וגו'".

הר הבית מקודש ממנו, שאין זבים וזבות, נדות ויולדות, נכנסים לשם.

הר הבית - חמש מאות אמה על חמש מאות אמה הנה, וכו' הנה בית המקדש בנוי. ומשם מתחיל מחנה לויה, ושיעורו עד שער ניקנור. משער ניקנור ולפנים מחנה שכינה, ומהר הבית ולחוץ עד חומת ירושלים מחנה ישראל.

שאין זבים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם - דכתיב (במדבר ה' ב) "וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש" - שומע אני ששלשון יוצאים למקום אחד? תלמוד לומר במצורע: "בדד ישב" - אלמא אינו משולח למקום שזב וטמא מת משולחים.

ומה מצורע שטומאתו חמורה, חמור שילוחו משילוח חבירו, דכתיב (ויקרא י"ג מו) "מחוץ למחנה מושבו", לפיכך משולח חוץ לירושלים, אף זבים וזבות נדות ויולדות שטומאתן חמורה מטומאת מת - שעושות משכב ומושב ומטמאות באבן מסמא, מה שאין כן בטומאת מת - חמור שילוחן משילוח חבירן.

נמצאת אומר: מצורע משולח חוץ לירושלים שהיא פנגד מחנה ישראל. וזבים וזבות נדות ויולדות משולחות מהר הבית שהוא מחנה לויה, ומותרות בירושלים. וטמא מת, ואפילו מת עצמו, מותר בהר הבית, ומשולח משער ניקנור ולפנים שהוא מחנה שכינה.

החיל מקודש ממנו, שאין גוים וטמא מת נכנסים לשם.

החיל - לפנים מחומת הר הבית הנה כותל גבוה עשרה טפחים, והוא נקרא סורג, ולפנים ממנו החיל עשר אמות.

שאין נכרים וטמאי מתים נכנסים לשם - אף על גב דרבנן גזור על הנכרים שיהיו פזים לכל דבריהם, לענין שילוח מחנות לא גזור עליהו אלא כטמאי מתים. והאי דטמאי מתים אין נכנסים מן החיל ולפנים, היינו מדרבנן, דמדאורייתא אפילו בעזרת נשים שרי, שכל זה



כלים
פרק א'

מחנה לויה עד עזרת ישראל, ששם שער ניקנור. עזרת נשים מקודשת ממנו, שאין טבול יום נכנס לשם, ואין חייבים עליה חטאת.

עזרת נשים - לפנים מן החיל היתה, אורך מאה ושלושים וחמש על רוחב מאה ושלושים וחמש.

שאין טבול יום נכנס לשם - יהושפט ובית דינו גזרו על טבול יום שלא יכנס לעזרת נשים, דכתיב (דבריהימיוס"ב כ' ה) "ויצמוד יהושפט בקהל יהודה וירושלם בבית ה' לפני החצר החדשה", ואמרו בגמרא: "מאי החצר החדשה? שחדשו בה דברים, ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לויה". ולא בכל מחנה לויה גזרו, אלא בעזרת נשים בלבד.

וגזרו על טבול יום ולא גזרו על מחוסר פיפורים, לפי שטבול יום אסור בתרומה, ומחוסר פיפורים מותר בתרומה, וכל שטומאתו חמורה מחבירו, חמור שילוחו משילוח חבירו.

עזרת ישראל מקודשת ממנה, שאין מחוסר פיפורים נכנס לשם, וחיביבין עליה חטאת.

עזרת ישראל - לפנים מעזרת נשים היתה, אורך מאה ושלושים וחמש על רוחב אחת עשרה. וכן עזרת כהנים היתה אורך מאה ושלושים וחמש על רוחב אחת עשרה, וראשי פספסין היו מבדילים בין עזרת ישראל לעזרת הכהנים.

שאין מחוסר פיפורים נכנס לשם - הוא הדין דהוי מצי למתני שאין טהור נכנס לשם עד שיטבול, דהכי תנן בפרק אמר להן הממונה: "אין אדם טהור נכנס לעזרה עד שיטבול".

וחיביבין עליה חטאת - הטמאים שנכנסו שם בשגגה.

עזרת הכהנים מקודשת ממנה, שאין ישראל נכנסים לשם אלא בשעת צרכיהם - לסמיכה לשחיטה ולתנופה.

לסמיכה - לסמוך ידו על ראש קרבנו. ואי אפשר אלא בבצלים, דכתיב: "וסמך את ידו" - ולא יד שלוחו.

כלים

פרק א'

אחת להקטיר קטורת, שניה להזות מדם הפך, שלישית להזות מדם השעיר, רביעית להוציא הפך והמחטה. ואם נכנס חמש פעמים, חייב מיטה.

אמר רבי יוסי: בתמשה דברים בין האולם ולמזבח שנה להיכל – שאין בעלי מומין ופרועי ראש ושתויי יין ושלא רחויז ידים ורגלים נכנסים לשם, ופורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה.

ופורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה - בין בשעה שמקטירים קטורת במזבח הזהב שבהיכל, בין בשעה שפנה גדול מקטיר קטורת לפני ולפנים, כל העם פורשים מבין האולם ולמזבח, ואין צריך לומר מן ההיכל.

ותנא קמא פליגי אדרבי יוסי, וסבר דבשעה שמקטירין קטורת בהיכל הוא דפרשי מבין האולם ולמזבח, אבל כשמקטיר קטורת לפני ולפנים, אין העם פורשים אלא מן ההיכל בלבד, ולא מבין האולם ולמזבח. והלכה כתנא קמא.

ועשר קדושות דתנן במתניתין, והנך אחד עשר ניהו! פירשו הגאונים דארץ ישראל אינה ממנן הקדושות, לפי שבשאר קדושות יש בהן כבוד למקום, שמונעים ממנו קצת טומאות, או שמונעים מקצת בני אדם ליכנס אליו, ואין בסתם ארץ ישראל קדושה זו. והבאת ביפורים ועומר ושמי הלחם ולחם הפנים אינם כקדושות הללו.

ואית דמפרשי דתנא קמא דחשיב עשר קדושות, רבי יוסי היא, דאית ליה דבין האולם ולמזבח שנה להיכל בתמשה דברים, ולדידיה לא הוה אלא עשר.



כלים

פרק א'

לשחיטה - שהשחיטה כשרה בזר. ואף על פי שאפשר בכהנים, ואפשר נמי לזר לשחוט בעזרת ישראל, אפילו הכי לא אסרו לישראל ליכנס בעזרת כהנים לשחוט הקרבן.

ולתנופה - דכהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף.



ט בין האולם ולמזבח מקודש ממנה, שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם. ההיכל מקודש ממנו, שאין נכנס לשם שלא רחויז ידים ורגלים.

בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין פרועי ראש ובעלי מומין נכנסים לשם - בגמרא בהקומץ רבה (מנחות כ"ז) מוכיח דכל הני מעלות דתני השתא, כגון הנכנס לעזרת כהנים שלא לצורך, וכן בעלי מומין ופרועי ראש שנקנסו בין האולם ולמזבח, כוליהו מעלות דרבנן הן, וכך קבלתייה מרבתי.

אבל הרמב"ם סבירא ליה דכולהו מדאורייתא – בעלי מומין דכתיב (ויקרא כ"א יח) "פי כל איש אשר בו מום לא יקרב", ופרועי ראש, דאמר רחמנא לאהרן ולבניו שהיו במשכן (ויקרא י"ו) "ראשיכם אל תפרעו".

ואף על פי שלשון התוספתא מסייע לדברי הרמב"ם, קבלת רבתי נראית לי עיקר.

והאי דלא חשיב תנא קמא שתויי יין ושלא רחויז ידים ורגלים בהדי בעלי מומים ופרועי ראש, כדחשיב להו רבי יוסי בסיפא, משום דבעלי מומין ופרועי ראש פסולין בגופן, הילכך שילוחן חמור. אבל שתויי יין ושלא רחויז ידים ורגלים פסולין מחמת דבר אחר, הילכך לא החמיר בשילוחן כל כך.

קודש הקדשים מקודש מהם, שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הפיפורים בשעת העבודה.

אלא כהן גדול ביום הפיפורים - דכתיב (ויקרא ט"ז ב) "ואל יבוא בכל עת אל הקודש, בזאת יבוא וכו'".

בשעת העבודה - ארבע פעמים נכנס שם –